

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

3. Матвійчук В. К., Пилипенко С. А., Устименко Т. П. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: навч. посіб. Київ : Національна академія управління, 2014. 352 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАУКОВИХ ТВОРІВ

Золота Л. В.

*к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Основними ознаками адміністративно-правової охорони наукових творів, як об'єкта права інтелектуальної власності, є: 1) це елемент державного управління правових відносин, які виникають в процесі реалізації суб'єктами інтелектуальної власності своїх прав у сфері наукової діяльності; 2) здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів; 3) суб'єктом виступають органи публічного управління: державні органи загальної і спеціальної компетенції; установи, організації (правоохоронні органи, Верховна Рада України (Комітет з питань науки і освіти), Кабінет Міністрів України, Департамент розвитку сфери інтелектуальної власності при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, організації колективного управління, Всесвітня організація інтелектуальної власності, тощо); 4) об'єктом адміністративно-правової охорони є авторські права на наукові дослідження і висновки, які викладені у наукових статтях, монографіях, тощо; 5) представлена системою правових заходів, які спрямовані на забезпечення прав автора на наукові твори.

Так, до системи таких заходів адміністративно-правової охорони наукових творів слід віднести: 1) розроблення та прийняття нормативно-правових актів, які регулюють питання охорони прав авторів наукових творів; 2) формування та проведення державної політики, що стосується охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності; 3) впровадження державних програм щодо охорони права інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності; 4) здійснення Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України державної реєстрації прав автора на твори науки за його заявкою, а також реєстрації договорів, які стосуються права автора на наукові результати, та ведення відповідного реєстру; 5) здійснення державного та громадського контролю за дотриманням національного законодавства, яке регулює

питання інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності; б) заборона будь-якої діяльності фізичних та юридичних осіб, яка створює загрозу порушення прав авторів на наукові твори.

Відповідно до Закону України «Про авторські і суміжні права», авторське право на твір (в тому числі і на науковий твір – прим. автора) виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагаються реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей. Проте, суб'єкт авторського права для засвідчення авторства на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах. В такому випадку суб'єкт авторського права повинен звернутись до установи з відповідною заявою. Такою установою, на яку сьогодні покладено завдання зуправління державною політикою у сфері інтелектуальної власності, в тому числі і у сфері наукової діяльності, є Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (далі – Міністерство). Так, Міністерство організує приймання і розгляд заявок на державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва, а також на реєстрацію договорів, які стосуються прав авторів на твори, і здійснення їх реєстрації; забезпечує складання і періодичне видання каталогів усіх державних реєстрацій авторського права [2]. Питання щодо подання заявки на реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, порядок її розгляду та порядок отримання свідоцтва про реєстрацію авторського права детальніше регулюються Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір» [3];

Превентивна діяльність і профілактика адміністративним правопорушень прав на об'єкти права інтелектуальної власності, в тому числі і на результати наукової діяльності, є одним із повноважень поліції, оскільки поліція: 1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення [4];

Порушенням права інтелектуальної власності на наукові твори є: а) вчинення будь-якою особою дій, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права та їх майнові права, з урахуванням визначених законодавством обмежень майнових прав;

б) піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – опублікування, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів; в) плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору; г) ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право, примірників творів; г) вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права; г) підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема, в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права, що здійснюють таке управління; тощо [2].

У разі порушення прав авторів на наукові твори органи владних повноважень уповноважені притягати винних осіб до адміністративної відповідальності. Така відповідальність передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення, де зазначається, що про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності. Про вчинення правопорушення, передбаченого ст. 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [5] «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», протокол складається органами Національної поліції. А розгляд таких справ про адміністративні правопорушення здійснюється районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами.

Також право особи на звернення до суду у разі порушення прав інтелектуальної власності на результати наукової діяльності передбачено і Цивільним кодексом України, а саме ст. 432, яка регламентує, що особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності. Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення, зокрема, про: 1) застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; 2) зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорту чи експорту яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності; 3) вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності, та знищення таких товарів; 4) вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності, або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь; 5) застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення; 6) опублікування в засобах масової

інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення [1].

Адміністративно-правова охорона та адміністративно-правовий захист прав на об'єкти інтелектуальної власності не можуть залежати від бажання певного суб'єкта й обмежуватися саморегуляцією. Це скоріше властиво цивільно-правовій охороні та захисту, які базуються на принципах диспозитивності, на відміну від адміністративного, в основі якого лежить імперативний вплив [6, с. 45].

Враховуючи вищевикладене, слід підсумувати, що адміністративно-правова охорона наукових творів, як об'єкта права інтелектуальної власності полягає не тільки у розробці та здійсненні суб'єктами такої охорони відповідних охоронних заходів, які спрямовані на забезпечення в подальшому режиму законності у зазначеній сфері, але й у притягненні винних осіб до адміністративної відповідальності, тобто містить в собі всі елементи захисту прав інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40–44. Ст. 356.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
3. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF/print>
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
5. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. Станом на 3 лютого 2020 р. / За заг. ред. Журавльова Д. В. – Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. – 816 с.
6. Запорожець І. Г. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2007. № 10. С. 45–50.

ПРАВОВА ОХОРОНА СОРТІВ РОСЛИН В УКРАЇНІ

Гришко І. Ю.

Магістрантка ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Золота Л. В.

к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету